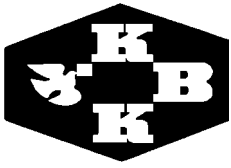

KISGRAFIKA

56. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”

Postacím: 2045 Törökbálint, Bartók Béla u. 2., internetcím: www.kisgrafika.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Ürmös Péter, Vasné dr. Tóth Kornélia

Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető; e-mail: titkar@kisgrafika.hu

Vén Zoltán rézmetszete, C2, op. 200, 120×70

T A R T A L O M

Ürmös Péter: Magyar szabadságharcok és forradalmak

Vasné dr. Tóth Kornélia: A magyar kultúra szószólói, az ex librisek

Tilhof Endre: Fogyatkozunk

Vasné dr. Tóth Kornélia: Elekes Vencel. Híres gyűjtők könyvjegyei az OSZK-ban

Padné Szabó Mária: 2017. A költészet napja Ajkán. Képversek – verses képek

Zenei József: Szó- virágok, mondat-fák. Költői képek aláfestéssel

HÍREK – LAPSZEMLE – EGYESÜLETI HÍREK

2017/2

„MAGYAR SZABADSÁGHARCOK ÉS FORRADALMAK”

A KBK VÁNDORKIÁLLÍTÁSA AZ 1956-OS
FORRADALOM 60. ÉVFORDULÓJÁNAK TISZTELETÉRE

*Elhangzott a budavári Litea Könyvszalomban
2017. március elsején*

Tisztelettel köszöntöm a Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület 2016/2017-es nagyrendezvényének vendégeit itt a Litea Könyvszalomban. Tavaly az 1956-os forradalom 60. évfordulójának tiszteletére meghirdetett kiállítási felhívásunkra jelentkező gyűjtők és művészek anyagából először a H13 Diák- és Vállalkozásfejlesztési Központban rendeztünk kiállítást „Magyar szabadságharcok és forradalmak” címmel szeptemberben. Ennek egy válogatását 2016 őszén Ferk Iлона tagtársunk mutatta be a Csokonai Művelődési Házban „1956 emlékezete” címmel. A harmadik bemutatót Bakó Annamária meghívására itt a Litea Könyvszalomban 2017. március elsejétől láthatják az érdeklődők, ahol már egyébként sok hasonló rendezvény (kiállítás, könyvbemutató) vendégei voltunk. A jelen tárlat létrejöttét Kerékgyártó László festő- és grafikusművész tagtársunk közreműködésének köszönhetjük, aki igazi menedzserként vállalta fel a pályázati anyag népszerűsítését, rendezését, plakát és meghívó készítését.

Midőn 2016 elején a kiállítási felhívásunkat közzétettük, dr. Arató Antal javaslatára a tematikát kibővítettük a magyar történelem hasonlóan magasztos szabadságküzdelmeivel. A beérkezett anyag túlnötte a könyvjegyművészet műfaji kereteit, a kisgrafika legtöbb ága képviselve lett, és azt is örömmel állapíthatjuk meg, hogy felhívásunk megmozgatta a határon túl élő művésztagjainkat is, ami által ismét az összmagyarságot képviselő nemzetközi kiállítást rendezhetünk. Így köszönhetjük Erdélyországból Balajti Károlyt és Treier Erzsébetet, Szlovéniából pedig Salamon Árpádot.

Gyűjteményi lapok érkeztek dr. Arató Antaltól, Skornnyák Ferencétől és Vasné dr. Tóth Kornéliától, akik révén válogatásunk – mondhatjuk –, egy kis történelmi krónikává is alakult. De nekik köszönhetően más gyűjtőtársakra is emlékezhetünk, akik cserelapjaik révén lettek résztvevői ezen eseménynek, úgymint többek között Galambos Ferenc, Lippóczy Norbert, dr. Mayer József, Pesti László és Szij Rezső. Ez a része a kiállításnak nemcsak történelmi arcképcsarnok, hanem emlékhelyeink és kulturális örökségeink egy szűkebb listáját is képezi egyúttal.

Dr. Arató Antal gyűjteményéből itt látható lapok alkotói: Csutak Levente (Brassóból), Fery Antal, Haranghy Jenő, König Róbert, Perei Zoltán, Vertel József, Vén Zoltán, Várkonyi Károly, ő utóbbi fejezte be dr. Mayer József részére a korábban Légrády Sándor által elkezdett kompozíciót. A külföldi művészeket a lengyel–magyar barátság és sorsközösség jegyében Eduard Grabowsky és Rajmund Lewandowsky képviseli, akik az 1848-as szabadságharcunk legendás hőseinek, Bem apónak állítottak emléket, illetve Grabowsky lapján Báthory István erdélyi fejedelem és Lengyelország királya is látható. A Hajdúszoboszlói Városi Könyvtár részére Várkonyi Károly által készített fametszet az 1604–1606-os szabadságharcunk vezetőjének, Bocskai Istvánnak arcvonásait idézi fel. Fery Antal fametszetes emléklapja Thököly Imre 1678-tól elindított

szabadságküzdelmet idézi emlékezetünkbe. A Rákóczi-szabadságharcra Perei Zoltán lapdúc metszetei utalnak, közülük a képgrafikán Mikes Kelemen véljük felismerni. Arató Antal gyűjteményi lapjainak többsége az 1848–49-es szabadságharcunk hőseit ábrázolja. Kossuth Lajos és Petőfi Sándor arcképe többször is szerepel, legtöbbször a kiváló portrémetsző, Fery Antal munkája. Ezek az arcképek karakteres jellemábrázolások is egyidejűleg. Hasonlóan jellegzetes Vertel József rézmetszete Széchenyi Istvánról, amely háttérében a Kossuth által „legnagyobb magyarnak” nevezett államférfi által létrehozott, és a mai magyar állam kulturális örökségébe sorolt létesítményei láthatók. Haranghy Jenő ex librise a két világháború között készült, és az aradi tizenhármak vértanúságát hirdeti. Az 1956-os ünnepkört Vén Zoltán rézmetszetei idézik. Az egyikén Szigethy Attilának, a Dunántúli Nemzeti Tanács mártír sorsú elnökének a portréja látható, Vén Zoltántól megszokott precizitással rézbe metszve, nagyon realizstikusan. A másikon Nagy Imre portréja az előzőhöz hasonlóan realizstikus arcvonásokkal idézi a szintén mártír sorsú miniszterelnököt, de a mellette ábrázolt 56-os jelenet már tipikus „Vén Zoltán-i” világlátással készült.

Vasné dr. Tóth Kornélia gyűjteményéből az itt kiállított lapok a Rákóczi-féle, és az 1848-as szabadságharcunk hőseit jelenítik meg. A nagyságos fejedelem alakját és arcvonásait Varga Edit és Ürmös Péter metszete linóba. A műfaji sokszínűséget gazdagítják Kerékgyártó László számítógépes, valamint Vecserka Zsolt fametszetes lapjai, ez utóbbinak fő témája a nagyon mívesen metszett Munkács vára. Az 1848-as dicsőséges napokat Havasi Tamás által metszett „Huszárcsapat” jelzi, és ennek a korszaknak a kiválóságait Bakacsi Lajos által készített Kossuth arcképe és Salamon Árpád portrészorozata idézik fel. Utóbbi színes linómetszet sorozat Széchenyi István, Damjanich János és a legendás Bem apó arcvonásait jelenítik meg kellő ünnepélyességgel. Kerékgyártó László kompozícióján a Rákóczi-szabadságharc latin jelmondata glóriászerűen övezi a kopjafa gyanánt kiemelkedő kettőskeresztet.

Skornnyák Ferencné Németh Nándor grafika hagyatékának gondozója, ebből a gyűjteményből bocsátott rendelkezésünkre pár lapot. A magyar katolicizmus legnagyobb huszadik századi, akkor még élő legendás alakjának, Mindszenty József hercegprímásnak és bíborosnak a tiszteletére készítette lapjait az egyesült államokbeli emigrációban élő Németh Nándor. Ezek a rajzok nyomdai klisé technikával lettek sokszorosítva. Szintén hazájától távol, Argentínában készítette tematikus rajzciklusait az 1956-os események híreinek hallatán, amelynek reprint kiadásából láthatók az itteni művek az „1956. Magyar Dráma” című kötetéből.

A gyűjteményi lapok ismertetése után rátérek a *kortárs művésztagjaink* által küldött alkotásokra. Megtiszteltetésnek érezzük, hogy a határon túl élő honfitársaink figyelmét is felkeltette kiállítási felhívásunk, sok és szép lappal gazdagították jelen kiállításunkat. Engedtesék meg, hogy velük kezdjük az ismertetésünket. Balajti Károly Zilahról küldte számítógépes grafikáit. A művek feliratozása szerint kimondottan erre az alkalomra készült ez a képciklus, amely vörös és fekete színnek kontrasztjára építve nagyon kifejezően illusztrálja a drámaiságot. Ezt fokozva expresszív formarendet alakított ki, és mesteri módon alkalmazza a modernizmusban kifejlesztett montázstechnikát. Az ex librisek Gáspár Attila, Palásthy Lajos és Trifán László nevére készültek, Vasné dr. Tóth Kornélia rendelésére is alkotott e stílusba illeszkedő, 56-os témájú gra-

fikát; az emléklapokkal pedig egyesületünket ajándékozta meg az alkotó.

A nagyváradi *Treier Erzsébet* alkotásának témája 1956 tiszteletére állított emlékkereszt. A könnyecseppekbe írt számok egyértelműsítik a tartalmi mondanivalót; az ex libris Mihók-Géczi Viktóriának linómetszet technikával készült.

A sort *Kerékgyártó László* műveivel folytatjuk. A már hosszú évek gyakorlatának megfelelően kézzel veti papírra vázlatait, amelyek továbbrajzolva a számítógép segítségével nyernek végső formát. Bartis Ferenc költő barátjának emlékét a szögesdrót sorokból álló verskép őrzi, amit a Budapestről rádióban sugárzott események kolozsvári reflexiói alapján alkotott. A másik kompozíciója In memoriam '56 címet viseli, és ünnepi dalárda előadását ábrázolja. A harmadik lapja az erdélyi csendes szabadságharcok névtelen áldozatainak állít emléket, ami szinte csak földrajzi nevek felsorolása.

Amitől a tárlatunk különbözik a hasonló visszatekintő kiállításoktól, az a sok személyes vonatkozású vallomás és emlékezés, amit a köztünk élő művésztársak a szemtanúk hitelességével fogalmaztak meg rajzban és írásban. Három alkotót szólaltatnék most meg, akiknek köszönjük, hogy az átélt megrázkódtatások mementóit megőrizték az utókornak és megosztották velünk.

Kőhegyi Gyula hat számítógépes grafikával és egy rézkarccal szerepel a tárlaton, amely nemes egyszerűségével koncentrálna sugározza a drámaiság kifejezését. A computer-grafikák színezésében érdekes módon ugyanazt a színellentétpárt választotta, mint Balajti Károly. Nála viszont a formakapcsolatok a közérthetőbbek, plakátok műfajából választ megoldásokat, ami itt is tökéletesen működik, hiszen mindkettő alkalmazott grafikai műfaj. Az Egerben átélt eseményekről szóló visszaemlékezésének részlete abból

a kötetből származik, amelyet Sümegi György szerkesztett a kortárs képzőművészek vallomásai alapján KÉP-SZÓ címmel 2004-ben. „A fegyvereket egy teherautóval a laktanyából átszállítottuk a liceumba, és akkor ott katonai szervezéssel fölálltak ezek a csoportok. Mindegyiknek volt egy vezetője..., ő osztotta be a feladatokat, ilyenek voltak a középületek védelme, biztosítása... Az első feladatom, amikor már fegyverrel is rendelkeztem, az volt, hogy a kórház őrségét kinn a kapuban biztosítsam. Később kaptam olyan feladatot is, hogy magában a kórteremben őrködjem ennek a tisztnek az egészsége fölött.” Ő lett a főalakja az 1959-ben készített, Lincselés című metszetének.

Salamon Árpád szlovéniai művésztársunk Vasné dr. Tóth Kornéliának készített színes linómetszeteihez hasonló megoldásban járta körbe a kiállítási témaköröket. Szimbolikusan megformált színes kompozíciói dekoratív hatásukban a kiállításunk szó szoros értelmében vett színfoltjai. Levelében Salamón Árpád azt írta: „1956-os évben Lendván tanítottam és a tanári szobában hallgattuk a Kossuth rádiót... Kollégámmal,

Horváth Jóska barátommal mondtuk, hogy megyünk Budapestre segíteni a „lázadókat”. Ennek aztán volt eredménye is, mert a jugoszláv »ÁVÓ-sok« mappájába kerültünk, de nem mint »jó« állampolgárok. Többször voltunk a rendőrségen kihallgatáson, de én még élek... Barátom sajnos agyvérzésben elhunyt még 1959-ben.”

Sajtos Gyula szemtanúként élte át az 1956-os forradalom budapesti eseményeit, és ezeket nem felejtve, időről időre bemutatja kiállításain, az akkori eseményeket krónikaszerűen le is írta... A képcímek mindent elmondanak ezekről a drámai napokról. Így „A Magyar Képzőművészeti Főiskolán kivégzett négy hallgató és 4 kiskatona emlékére – 1956. november 4-e”. Ugyanilyen hangulatú kép „A bátrak harctere a pesti utca”. A „Ravatal a járdán – a Margit híd pesti hídfőjénél” című képnél ez olvasható: „Személyek az utcából. – A sorozat a falra kente ezt a szegény testvérünket. A többi a Parlamentnél mészárolták le.” Egy újabb cím: „Rádióbeszéd hallgatása 1956. november 4-én, vasárnap, a János-kórházban” (amikor Gyuszi fia megszületett). A művek linómetszet, egyedi rajz és akvarell technikával készültek, némelyikük másolat.

Kőhegyi Gyula és Sajtos Gyula elmondhatják, hogy résztvevői, illetve átélői voltak az akkori eseményeknek, és élő lelkiismeretként emlékeztetnek a szabadságharc mártírjaira. Művészettörténeti párhuzamként álljon itt Francisco Goya egyik grafikájának a címe, a francia megszállás kegyetlenkedéseit megörökítő Desastres sorozatából: „Y estotambien – Ezt is láttam.”

Végezetül, de nem utolsósorban két művész munkáját emelném ki. *Molnár Icsu István* (hasonlóan Kőhegyi Gyulához) rézkarcot és számítógépes ex librist küldött, ez utóbbi az 56-os publikációiról és könyveiről ismert Standeisky Éva nevére készült. A rézkarca négyzetes mezőkre osztott motívumtárát középen a „Sárkányölő” hős – nevezhetjük Szent Györgynek is – alakja vágja ketté. Ha elvonatkoztatunk, asszociálhatunk a sárkányölő pesti srácokra, akik szembeszálltak a tankok szörnyetegeivel. Az alkotó még más szimbólumokat is elrejtett a képeken; ez az ex libris a budapesti '56-os Intézet számára készült. *Vén Zoltán* Petőfit ábrázoló rézmetszetes ex librise Tóthpál István részére készült. A kompozíció az „Egy gondolat bánt engemet” című vers illusztrációja is lehetne egyúttal. Ahogy a költemény, úgy a grafika középpontjában is a „Világszabadság” eszméje jelenik meg. Zárjuk gondolatmenetünket egy másik Petőfi Sándor idézettel, a Szabadság című verséből:

„Oh tekints ránk, főséges szabadság!
Vess reánk egy éltető pillantást,
Hogy erőnk, mely fogy az örömláztól,
Szaporodjék szemed sugarától.”

A kiállítást megnyitom.

Ürmös Péter

Ürmös Péter linómetszete, X3/2 (2016), 100×70

A MAGYAR KULTÚRA SZÓSZÓLÓI, AZ EX LIBRISEK

2017. január 19-én, a magyar kultúra napja alkalmából ex libris kiállítás nyílt a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtárban *Jegyes könyvek, jeles olvasók címmel. A tárlatot Vasné dr. Tóth Kornélia, az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa mutatta be az érdeklődőknek. A megnyitóbeszédet idézzük:*

Szeretettel köszöntök mindenkit a magyar kultúra napja alkalmából rendezett kiállításon. Művelődéstörténészként különösen nagy élmény számomra, hogy egy komplex, kultúrtörténetileg több szempontból is elemzésre érdemes műfaj, az ex libris állhat figyelmünk középpontjában, melynek több éve kutatója vagyok az Országos Széchényi Könyvtárban.

Megtisztelő, hogy a magyar grafika fővárosában, a Nemzeti és Nemzetközi Grafikai Triennálé városában, Miskolcon szólhatok a kisgrafika, az ex libris jelentőségéről, ahol a sokszorosító grafikai művészet országos, majd nemzetközi reprezentatív szemlét 1961 óta rendezik meg két-, majd háromévente. A Miskolci Grafikai Műhely alkotói olyan jeles művészek voltak az 1960-as évektől, mint Feledy Gyula, Csohány Kálmán, Kondor Béla, Kass János, Lenkey Zoltán, Reich Károly, Würtz Ádám. Talán kevesebben tudják, hogy a várostól mindössze fél óra távolságra található Szerencs település adott otthont ez időben a XX. század egyik legnagyobb magyar fametszőjének, több mint kétezer ex libris és alkalmi grafika készítőjének, Fery Antalnak. Nevét azért is kiemelésre méltónak találom, mert kisgrafikái a magyar sokszorosító grafika élvonalába tartoznak, s ezek közül e tárlaton is több tablónyi kerül bemutatásra.

Az ex libris kollekció, melynek magyar anyagából válogatást láthatunk, a miskolci születésű Lenkey István könyvtáros-tól, teológustól származik. Putnoknak ajándékozott több ezer ex libriséből került kiállításra ez a közel 50 tablónyi anyag. A gyűjtő az évtizedek során kb. 60 ezresre növesztett kisgrafikai gyűjteménye a mai magyar műgyűjtemények egy nívós példája.

Az ex libris, a könyvjegy a korábbi századokban szorosan kötődött a könyvhöz, a bibliofília velejárója volt, a könyv és tulajdonosa közti összekötő kapocsként funkcionált. Készíttetése kezdetben a gazdagabb rétegek kiváltsága volt, napjainkban azonban, elszakadva a könyvtől, önálló gyűjtés tárgya lett. Gyűjtőjét továbbra is jellemezve nem a könyvtípusra utal immár, hanem a készíttető kedvelt időtöltéseire, hobbjára, szeretett költőjére, írójára, zeneművére, történelmi alakjára, városára, épületére stb. Az ex librisek közt vannak irodalmi, történelmi, zenei, néprajzi, topografikus, vallási, mitológiai témájú, címereket, az állat- és növényvilágot bemutató lapok egyaránt. Sőt, gyakran reflektálnak magára a képzőművészetre, valamely fontos festmény, szobor megjelenítésével. Az ex libris mindemellett kétarcú műfaj, a

megrendelő mellett a grafikus gondolatvilágáról, személyiségéről is tanúskodik. E kettősség, e Janus-arcúság teszi még izgalmasabbá, és kultúrtörténetileg több szálon elemezhetővé. Egy kisgrafikagyűjtő kollekciójában az ex librisek mellett fontos helyet töltenek be a különböző alkalmakra (például kiállításokra, kongresszusokra), évfordulókra, ünnepekre készítettet alkalmi grafikák is, utóbbiakból legtöbbször talán a karácsonyi, újévi időszakban készül. Erre is láthatunk példákat a tárlaton.

A gyűjtők többsége nemcsak meglévő lapokkal cserél, hanem saját nevére is készíttet ex librist, alkalmi grafikát. 50-100 példányt nyomattat ugyanarról a dúcrol, melyet aztán más gyűjtőkkel elcserél újabb, őt érdeklő lapokra. Vannak, akik témakörök, mások grafikusok szerint gyűjtenek. Lenkey István kedvelt témája az *irodalom*, ezen belül kiemelten a gömőri vonatkozású költők, írók bemutatása. A nevére szóló ex libriseken fellelhetjük például Tompa Mihály, Péczeli József és Tóth Ede alakját.

Lenkey ifjúkorában *Tompa Mihály (1817–1868)* versein nevelkedett, rá emlékezve több grafikussal is készíttetett ex librist: Vén Zoltán, László Anna, Ürmös Péter, Kőhegyi Gyula, Bakacsi Lajos, Baranyai Ferenc, Repity Aranka művészekkel stb. Ezek részben portréábrázolások, részben Tompa verseit idézik. Láthatjuk például a keleméri templommal, ahova az 1848/49-es szabadságharc bukása után került mint lelkész. Drámatiságával kiemelkedő *A madár*, fiaihoz c. Tompa-verset idéző Vén Zoltán-grafika, lekötözött, szárnyaszegett madarakkal. Ezt a verset Tompa 1852-ben, a szabadságharc leverése utáni önkényuralom idején írta, gondolatait allegorikus formába rejtve:

„Szár az ágon, hallgató ajakkal
Meddig ültök, csüggedt madarak?
Nincs talán még elfeledve a dal,
Melyre egykor tanítottalak?!”

Tompa mellett egy másik pap-költő, a putnoki születésű *Péczeli József (1750–1792)*, a felvilágosodás kori magyar irodalmi élet kiemelkedő alakja is feltűnik Bagarus Zoltán egy grafikáján. Péczeli a francia irodalom nagy ismerője és fordítója volt. Portréja mellett ezért láthatjuk Voltaire-fordítását, a „Magyar Henriás”-t. Mindenes Gyűjteményével irodalmi kört alakított maga körül, melyet a kortársak Komáromi Tudós Társaságként emlegettek.

A szintén putnoki származású *Tóth Ede (1844–1876)* vándorszínész-színműrőt Fery Antal ex librise idézi, mely 1976-ban, halála centenáriuma készült arcképével és a református templom tornyával. Foglalkozási jelképek a maszk és a toll. Putnokon íródott *A falu rossza* c. népszínműve, mely nagy sikert aratott, több nyelvre is lefordították. A magyar népszínmű általa indult hódító útjára.

A tárlaton bemutatott irodalmi vonatkozású grafikák közül sorolhatnám még Diskay Lenke budapesti grafikusművész tanár ex libriseit Tüskés Tibor, Vas István részére. Tüskés Tibor író, irodalomtörténész ex librise a tüskékkel nevére utaló ábrájú, ún. beszélő ex libris. A zsidó származású Vas István költő, író 1969-ben készült ex librisén

Oriol M. Divi fametszete, X2, op. 120, 73×63

Nap, Hold és gödölye látható. A gödölye allegorikus magyarázat szerint maga Izrael népe, szeme mint a „világ szíve”, Isten nézőpontja jelenik meg.

A portré ex librisek emléket állítanak irodalmunk nagyjainak, megvalósítva a magyar írók-költők kisgrafikai panteonját. A kisgrafika történetében Szigeti István (1906–1981) budapesti gyűjtő nevéhez fűződik a híres emberek portréit bemutató in memoriam lapok készítésének elindítása. Példáját sokan követték. A magyar grafika nagyjai közül a már említett szerencsi Fery Antal grafikus számos ilyen irányú rendelést kapott, e téren nagy elismerést szerzett nemcsak hazánkban, hanem külföldön is. A portré fába metszése, egy-egy író, művész arcvonásainak a tenyérnyi ex librisen való meggyőző megjelenítése a szakma legnehezebb feladatai közé tartozik. Fery Antal fél évszázadon át metszette fába a magyar költészet hírességeinek arcvonásait, emellett a zenei élet több kiválóságát, és számos magyar képzőművészt is megörökített. Ezzel megalakította a magyar kultúrtörténet panteonját, melybe e kiállítással is betekintést nyerhetünk, irodalmi arcképei közül Csokonai Vitéz Mihály, Petőfi Sándor, Tompa Mihály, Móricz Zsigmond, Fekete István, Juhász Gyula, Ady Endre, Simon István, József Attila stb. portréjával, a világirodalomból Dante és Shakespeare arcképével.

Az ideai Arany János (1817–1882) emlékévé, a költő születésének 200. évfordulója kapcsán külön hangsúlyoznám a rá utaló lapokat. Ezek szép példái a tárlaton szereplő portrék, Arany műveiből vett illusztrációkkal. A fülemile, A vén gulyás c. verseket és a Toldi híres jelenetét, a farkaskalandot idézik a debreceni Várkonyi Károly realista alkotásai. A fülemile énekén perlekedő Péter és Pál életképszerű jelenete mellett itt láthatjuk a pusztá egy szegletében pihenő vén gulyást, akinek „*bora elfoly, keze reszket*”. A farkasokat legyőző Toldit viszont ereje teljében szemlélhetjük „*[...] a vadakhoz lépe,/ Gyorsan fölvetette őket a vállára,/ Úgy indult veszélyes éjjeli útjára*”.

A walesi bárdok c. Arany-baladát bemutató ex libris üzenete a költő szavaival: „*Ötszáz, bizony, dalolva ment / lángsírba velszi bárd*”.

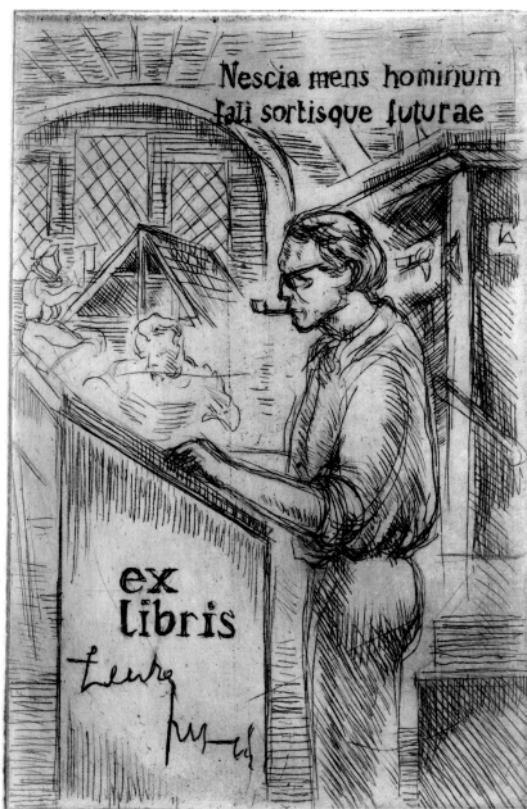
Fery Antal fametszete, X2, op. 1110 (1975), 108×78

nyomán (Kundermann Jenő nevére), de drámai erejű megjelenítést kap a Nemzeti dal is Bálint Ferenc alkotásán, és Katona József Bánk bánja Nagy László Lázár egy grafikáján.

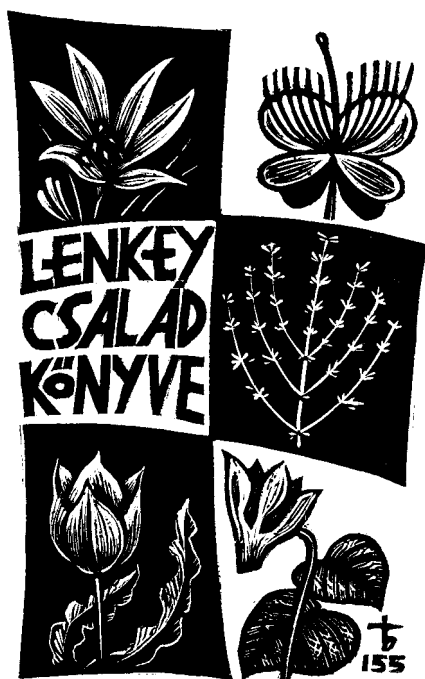
A továbbiakban az ex librisek tematikai sokszínűségét reprezentálандó követezzék még néhány kiragadott példa! Józsa Jánostól a diósgyőri várat, ill. Debrecen nevezetességeit felidéző Lenkey ex librisek; a Bíró, a Józsa és a Boschetti család tagjai részére metszett zenei vonatkozású, ún. ex musicis lapok hárfázó, kürtöt fújó, fagotkozó nőakkal. Történelmi és művészeti vonatkozású Szamosújvári Sándor debreceni helytörténész tanár ex librise, mely a debreceni Nagytemplomot és a Déri Múzeum négy allegorikus szobra közül a Néprajz megtestesítőjét örökíti meg. Medgyessy Ferenc alkotása szerepelt az 1937-es párizsi világkiállításon is, ahol a zsűri Grand Prix-vel jutalmazta.

Az 1848-as huszárszázadosnak, Lenkey Jánosnak állít emléket egy grafika, Kékesi László alkotása. A portré tévesen Lenkey Károlyt (1803–1874) ábrázolja.

Idén, a reformáció 500. évfordulóján fontosnak tartom megemlíteni, hogy a Lenkey István nevére szóló ex libriseken, és gyűjteményében is fontos szerepet kap a vallási vonatkozás. Életében kulcsfontosságú a hit, nem lehet véletlen, hogy október

László Anna linómetszete, X3, 105×70

Oriol M. Divi fametszete, X2, op. 155, 88×55

31-én, a reformáció napján született Miskolcon. „A teológiai tanulmányaim egy általános világképet és tudományképet adtak s ezekből már könnyebb volt a könyvtár és a magyar-történelem szakon is építkezni” – vallja. Az ex libriseken felfedezhetjük az egyházi építészet számos fontos emlékét, köztük a reformáció hazai fellegvárát, a debreceni Református Nagytemplomot. Csiby Mihály egy Lenkeynek szóló ex librise Ruyter Adorján holland tengernagynak állít emléket, aki a magyar történelemben a gályarabságra ítélt magyar református prédikátorok kiszabadításával szerzett érdemeket (1676). Lenkey vallási vonatkozású ex librisei egy részét a montserrati kolostorban élő spanyol szerzetes, Oriol M. Divi alkotta. Vele Lenkey személyes kapcsolatban állt.

A kiállítás mintegy 50 tablóját átfogóan szemlélve a felvonultatott ex librisek grafikusai közt a teljesség igénye nélkül megemlítem még Bánsági András, Bordás Ferenc, Dániel Viktor, Drahos István, Korda Béla, König Róbert, Menyhárt József, Nagy Árpád Dániel, Stettner Béla, Vincze László stb. nevét. Lenkey ex libris gyűjteménye reprezentálja a XX–XXI. századi grafikusok és gyűjtők széles körét, motívumkincsében a magyar kultúra, a múlt és a jelen tárgyi és szellemi értékeit, jeles alakjait, eseményeit és helyszíneit, ezáltal a nemzeti emlékezet, a kulturális örökségfontos részét képezi.

E kiállítással és megnyitóval változatos körképet adhattunk az ex librisek művelődéstörténeti jelentőségéről, főként a hazai vonatkozásokról. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy az ex libris nemzetközi műfaj, e kisgrafikai lapok a cserék, a gyűjtők világtalálkozóin révén eljutnak hazánkon kívülre is, ezáltal válnak a magyar kultúra nemzetközi hírnökeivé, szószólóivá. Nemzedékről nemzedékre átörökítik a bennük levő kultúrkinccset, értékeket. Ma, a magyar kultúra napját, Kölcsey Ferenc Himnuszának születését ünneplve különösen fontos üzenet ez a számunkra. A művek jelentését kutatva érdemes hosszán elidőzni az egyes grafikák, e kicsinybe szabott remekművek előtt!

Köszönöm a figyelmet!

Vasné dr. Tóth Kornélia

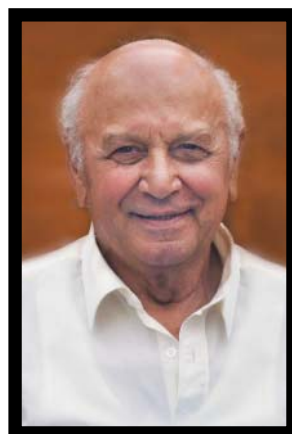
FOGYATKOZUNK

Vértes Miklós 1991, Gaál Zsigmond 1993, Bagarus Zoltán 1999, Medgyesy Miklós 2002, Máriássy Mihályné 2007. És most, 2017. március 15-én mindnyájunk döbbenetére tragikus balesetben elhunyt *Kundermann Jenő Mihály*, az Ajkai Kisgrafika Barátok csoportjának az egyik legaktívabb tagja.

Meghalt – halljuk. Meghalt – mondjuk. Tudjuk, hogy a hír igaz, de nem hisszük. Nem hihetjük, mert hihetetlen, hiszen olyan életerős, egészséges, munkaszerető ember volt. Volt; ő ez a szó, amely mindent befejez, mindent múlttá tesz.

Ki volt ő? Ember, egy közülünk, olyan, mint mi, és mégis más. Teljes életet élt. Szeretett, szerették. Szerettük mi is, barátai, az ajkai kisgrafikabarátok.

Tósokberénd községben született, 1937. április 3-án. Anyai nagyapja, Újvári József kocsmáros, apja Kundermann Mihály kereskedő, boltvezető. Az általános iskolát helyben, Tósokberénden, a középiskolát Pannonhalmán, a bencés gim-

Petry Béla grafikája, P1 (1987), átm. 100

náziumban végezte. 1955-ben érettségizett, utána, felmenőit követve, a kereskedelembe helyezkedett el, s dolgozott különböző vezető beosztásokban több mint 40 évig, 1996-os nyugdíjazásáig. Bolti eladóként kezdett, közben tanult, elvégzett sok tanfolyamot és a Veszprémi Közgazdasági Technikumot, ezután volt boltvezető, bolti ellenőr, területi instruktor. Munkáját kitüntetésekkel is elismerték (Kiváló Dolgozó, a Belkereskedelem Kiváló Dolgozója).

Kiemelkedő szervezőkészség, rendkívüli üzleti érzék, szorgalom, folyamatos tenni akarás, teher- és munkabírás jellemezte. Sok mindenhez értett, sokat dolgozott, s a munka okozta korai halálát. (A Somló hegyen szőlőbirtokán végzett

munka közben fölborult a traktor, amellyel dolgozott, s ő alá került.)

Az 1990-es évektől tagja, 1994-től sok évig világi elnöke a tósokberéni katolikus egyházközség képviselő-testületének, a templomrenoválások intézője, a templomtorony megújításának szorgalmazója és irányítója. Kezdeményezője a köztéri keresztek felújításának.

A különböző művészeti és egyéb területeken már jelentős anyaggal rendelkező, szorgalmas, lelkes gyűjtő, az 1980-as évek végén csatlakozott az 1980 őszen alakult ajkai kisgrafika csoporthoz. Az évek során a csoport egyik legszorgalmasabb tagjává, nagy gyűjtővé vált. Kisgrafikáinak, ex libriseinek száma és értéke felbecsülhetetlen. A legnagyobb grafikusokkal is készítettett lapokat. A gyűjteményéből válogatott lapokkal részt vett egyéni és közös kiállításokon (Ajka, Devecser, Pápa, Sümeg). Tagja volt a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetségének, a Magyar Éremgyűjtők Országos Szövetsége pápai csoportjának, a Képeslevelezőlap-gyűjtők Egyesületének, a Bencés Diákok Veszprém Megyei Egyesületének.

Gyászolja felesége, Kundermanné Hoffmann Erzsébet tanácsi-önkormányzati tisztviselő, lányaik, Lívia óvodapedagógus, Beáta testnevelő tanár, unokái, vői, barátai, tisztelői...

Temetésén, a tósokberéni temetőben, soha nem látott tömeg, megszámlálhatatlan koszorúval, sírcsokorral, szál-virággal búcsúzott tőle.

Jenő, kedves barátom! Nem fogadkozunk, hogy emléked megőrizzük, mert lélekben velünk leszel, amíg csak élünk.

Tilhof Endre

KUNDERMANN JENŐ

Józsa János rézkarca, C3, op. 360 (1987), 125×85

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

ELEKES VENCEL (1917–1981)

Erdélyi képtáralapító műgyűjtő.¹ Gyergyóújfaluban született. Az elemi iskola után, amelyet szülőfalujában végzett, a székelyudvarhelyi főgimnázium 1. osztályába iratkozott be. Az utolsó két gimnáziumi évet Csíkszeredán végezte, itt is érettségizett. Már ekkoriban versei jelentek meg. 1940 őszen a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem magyar–olasz szakos hallgatója lett, később kétéves jegyzői tanfolyamot végzett, dolgozott segédjegyzőként, jegyzőként, majd gyergyószentmiklósi polgármester-helyettes lett. A későbbiekben szakított a politikával.²

Rajztanára, Spanyol Pál indította el a műgyűjtés útján 1934-ben, egy pasztellképet ajándékozva neki. Majd Karácsony János gyergyószentmiklósi festőművész táplálta tovább gyűjtőszrenvedélyét. Grafikák mellett festmények, érmek, szobrokat is gyűjtött. Ötvenöt éves korában, a KBK egy 1972. évi Fészek Klubban tartott összejövetelén, dr. Soós Imre révén került közel az ex librishez, az ezt gyűjtőkhöz. 1972-ben a budapesti Bárczy Zoltán több mint 1500 ex librist ajándékozott a számára.³ Elekes Vencel az évek folyamán egyre növekvő gyűjteményében 1976-ban a világ minden tájáról 672 alkotótól 3473 kisgrafika, ex libris szerepelt. Ez a későbbiekben tovább növekedett, 800 alkotótól kb. 4900 lapra.⁴

Sokat levelezett, otthonában számos művész megfordult. Mindenféle témájú lapot gyűjtött. Többek között Fery Antal, Nechánszky József, Moskál Tibor, Kamper Lajos, Karancsi Sándor, Kovács Géza, Paulovics László, Makkai Piroska, Csiby Mihály, Andruskó Károly, Vecserka Zsolt, Farkas József, Róth István készített a nevére ex libriseket.⁵ Ezekon jórészt erdélyi motívumok, ábrázolások szerepelnek: székely kapu, fatemplom, kopjafa, népi motívum, erdélyi táj stb. Józsa János lapja az 1514-es parasztháború székely vezetőjének, Dózsa

Nechánszky József rézkarca, C3, 98×60

Györgynek állít emléket. Varga Antal grafikája a nagy zeneszerzőt, Liszt Ferencet idézi, a portréjával. Nagy László Lázár alkotása magát a műgyűjtőt mutatja be, amint nagytóval egy képet vizsgál.

Elekes a grafikák mellett szakirányú cikkeket, katalógusokat, könyveket is gyűjtött. Mindent rendszerezett, kategorizált, részletes nyilvántartást vezetett. Lakását „a művészetek kelet-európai központjának” nevezték, a falakon képekkel, faragásokkal, bokályokkal, más használati tárgyakkal találkozhatott a belépő. Török Pál festőművész így írt erről: „Elekes Vencel [...] gyergyói lakásán [...] igényes és szakszerű tárlásban találja szemben magát a meglepett látogató sokszáz muzeális értékű műalkotással. [...] Tervei, elképzelései tulajdonképpen jóval túlmutatnak gyűjteményén, melynek kiállításával egy leendő járási képtár eszméjét akarja többek között meggyökereztetni.”⁶

Gyűjteményével többször szerepelt kiállításokon, pl. Gyergyóújfaluban, Gyergyószentmiklóson. Csikszeredán 1973. május 14–31. között a helyi múzeum termeiben rendezett első ex libris kiállításon 120 alkotással vett részt.⁷ 1975-ben Gyergyóújfaluban a művelődési házban rendezett tárlaton 225 ex libriszel és 124 egyéb képpel (köztük Nagy István, Karácsony János festményeivel) szerepelt.⁸

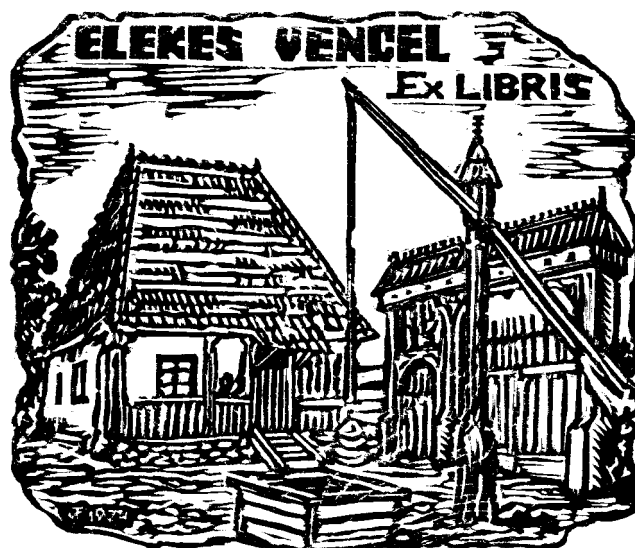
1979-ben 170 festményt és 500 ex librist ajándékozott szülővárosának, Gyergyószentmiklósnak, képtár létesítése szándékával.⁹ A gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeum szépművészeti részlegében a gyűjtő halála után, 1982. május 23-án nyílt meg az Elekes Vencel-gyűjtemény állandó kiállítá-

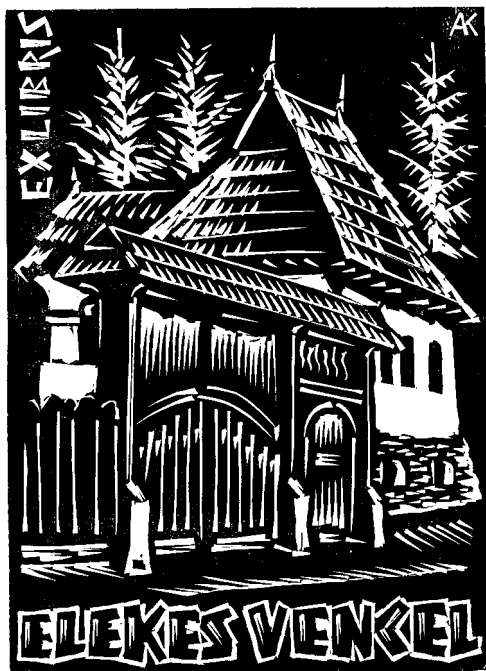
Andruskó Károly linómetszete, X3, 80×40

Andruskó Károly linómetszete, X3, 90×60

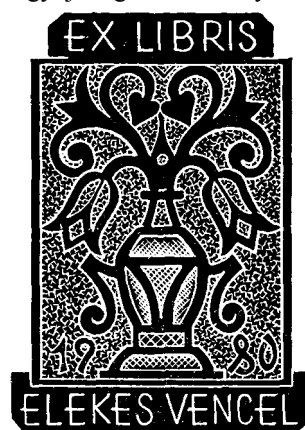
Moskál Tibor fametszete, X2, op. 149, (1974), 70×83

Andruskó Károly linómetszete, X3, 88×63

sa, melyben olajfestmények, akvarellek, grafikák, metszetek, szobrok, ex librisek egyaránt szerepelnek. Ezzel megvalósult a gyűjtő egész élete folyamán dédelgetett álma.¹⁰

Elekes Vencelt Gyergyószentmiklóson temették el. A gyergyóújfalui általános iskola 1990-ben vette fel a néhai műgyűjtő nevét, erről tanúskodik egy ex libris is, melyen portréja látható, a felirat: Ex libris Elekes Vencel Általános Iskola, Gyergyóújfalu. A grafika alkotója Torró Vilmos. Az emlékére Andruskó Károly, Moskál Tibor készített in memoriam lapot.¹¹ Mi is méltán őrizzük emlékezetét.

Vecserka Zsolt fametszete, X2 (1980), 55×40

1 Soós Imre, Dr.: *Elekes Vencel (1917-1981)*, Kisgrafika, 1982/1. sz., 27-28.

2 *Névadóinkról, Elekes Vencel Általános Iskola*, <http://evencel.ro/index.php/component/content/article/2-uncategorised/2-nevadorol>

3 ELEKES Vencel: *Hogyan lettem kisgrafika-gyűjtő?*, Kisgrafika, 1976/2-3. sz., 45.

4 SÓLYOM Sándor: *Útunk a fenyvesek földjén, Szabálytalan útibeszámoló, grafikákkal*, Kisgrafika, 1978/2-3. sz., 50.

5 ELEKES Vencel: *Elekes Vencel (1917-1981): „Hogyan lettem kisgrafika-gyűjtő...”*, Kisgrafika, 1997., különszám, 5. (A továbbiakban: ELEKES 1997)

6 Előre (fi.), 1971. jan. 21.

7 ELEKES 1997., 5.

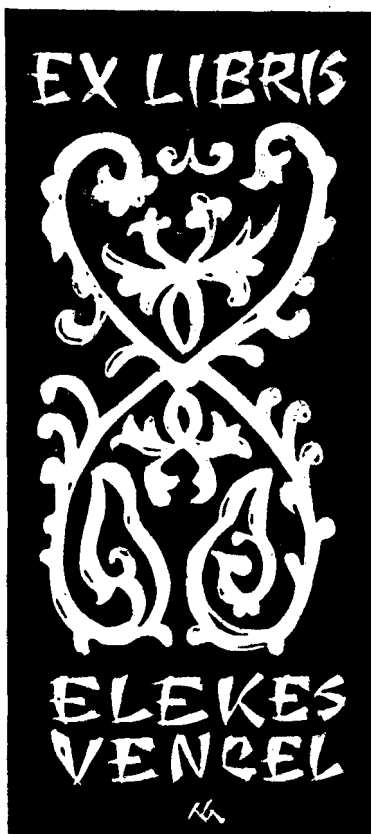
8 AMBRUS Edit: *Otthon, Gyergyóújfaluban*, Előre, 1975. március 22. sz.; *Okos szenvedély*, A Hét, 1975. április 18. sz.; *Otthonról – haza, Elekes Vencel gyergyóújfalusi kiállítása kapcsán*, Falvak Dolgozó Népe, 1975. április 9. sz., *Sokat érdemlő tett*, Hargita, 1975. március 22.

9 Soós Imre, Dr.: *Elekes Vencel (1917-1981)*, Kisgrafika, 1982/1. sz., 28.

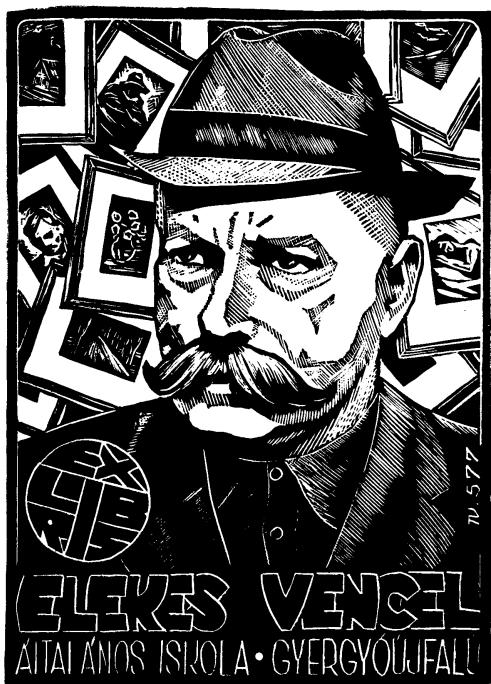
10 ELEKES 1997., 6.

11 *Moskál Tibor grafikai alkotásjegyzéke, ex librisek és alkalmi grafikák*, összeáll: KIRÁLY Zoltán és MOSKÁL Tibor, Budapest, 2009., 15.

Vasné dr. Tóth Kornélia

M. Kiss József linómetszete, X3, 110×48

Torró Vilmos linómetszete, X3, op. 577 (1991), 132×94

2017. KÖLTÉSZET NAPJA AJKÁN KÉPVERSEK – VERSES KÉPEK

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm a verset, zenét és grafikát kedvelő érdeklődőket!

A magyar költészetet ünnepeljük mai kiállításunkkal. Ez a nap méltó párja a költészet világnapjának. A nemzetközi esemény március 21-én van, a miénk József Attila születésnapján, április 11-én. Szerencsés a naptárnak ez a napja, mert csupán 5 évvel korábban 1900. április 11-én született *Márai Sándor* is. Nálunk 1964 óta ünnepeljük a költészetet előadásokkal, könyvbemutatókkal, költő-olvasó találkozókkal. Az elmúlt években a diákok közös versmondással, 24 órás versmaratonnal tisztelték meg ezt a napot. Pedagógusként azt tapasztalom, hogy tanítványaink ma sokkal szívesebben, könnyebben értik meg a versek megzenésített vagy illusztrált változatát, mint amikor csak a szavak és hangok zenéje közvetíti a költő belső világát. Ezért külön köszönöm a Hársfa együttes mai szereplését.

A mi városunkban, Ajkán, az átlagosnál talán kiemelkedőbb jelentőséget kap ez az esemény azért, mert ezen a napon ünnepeljük a kultúra központjának is nevet adó *Nagy László* költőnk emlékét is. A szavak művészei országos szavalóversennyel emlékeznek az Iszkázon született költőre, az Ajkai Kisgrafika Barátok Köre pedig egy különleges ex libris kiállítással.

Azért választottuk a tárlatunknak a „Képversek – verses képek” címet, mert sok kapcsolódási pontot találunk a két műfaj között. És nem csak mi, hanem maga Nagy László is. Ő Pápán, a polgári iskolában előbb művelte a képzőművészetet, mint a költészetet. *A. Tóth Sándor* indította a pályán akkora sikerrel, hogy érettségi után, 1946-ban a Budapesti Iparművészeti Főiskola grafikus szakán kezdte felsőbb tanulmányait. Egy év múlva átjelentkezett a Képzőművészeti Főiskola rajz szakára, és csak még egy évvel később döntött a költészet mellett. Ez a néhány év egész életére rányomta bélyegét. Írt képverseket, fia, *Nagy András* pedig – valószínű édesapja hatására – grafikus lett. A költő így vall munkájáról a *Megismerés*, nyelv és vers című tanulmányában:

„Felnővekedtem, s már porcikáim is tudják, hogy azonos vagyok a szóval. Tudom, hogy bárki költőre rávall a nyelve. (Ahogy általában az emberre vall a munkája, evése is.) Ha van pártatlan ítélet a költőről: az a verse. Mert megnyugtat e bizonyosság: hiszek a szóban. Kötelességem figyelni a szóra. Bánnom a szóval: odaadás és felelősség. Hiszem azt is, elvezet a pecsétek mögé, ahol éppen rám várnak a titkok. Vezet ahhoz, ami még nem létezik a világban. Vezet a szakadékok mentén, szüntelen a halál ajkain.”

Mi (azaz a Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ Múzeuma és az Ajkai Kisgrafika Barátok Körének gyűjtői) ezért is bővítjük az ünneplés formáit. Olyan ex libriseket mutatunk be Önöknek, amelyek a líra édestestvérei. Együtt élnek a versekkel. Nem csak azért, mert illusztrációk, hanem mert közös vonásaik vannak.

– A maga nemében mindegyik a tömörítés művészete. Kévs szóval, apró vonalakkal a lehető legtöbbet mondanak el.

– Mindegyiknek ritmusa van.

– A kreatív emberek művészete, mert mindenki mást olvas, hall, illetve lát ugyanabban, hiszen mindkettőnek lényege a belső „én” kifejezése.

– Mindkettő emancipálódó művészeti ág, egyre több költő és grafikus nő kap nyilvánosságot. Nagy László felesége, *Szécsi Margit* is költő, grafikus, illusztrátor volt.

A grafika is, a verselés is végigkíséri életünket. A kisgyermek ákombákomokat rajzol a jeles ünnepekre, majd versekkel köszönti az ünnepeket.

Ezen a kiállításon a magyar irodalom és kisgrafika kapcsolatát mutatjuk be költészetünk gyermekkorától napjainkig. A tablókön időrendben láthatják az Ómagyar Mária-siralomtól a reneszánsz, barokk, nyelvújítás kori, a rokokó, romantika, a realizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, avantgárd irodalmon át napjaink költészetéig ívelő művekhez készült kisgrafikákat.

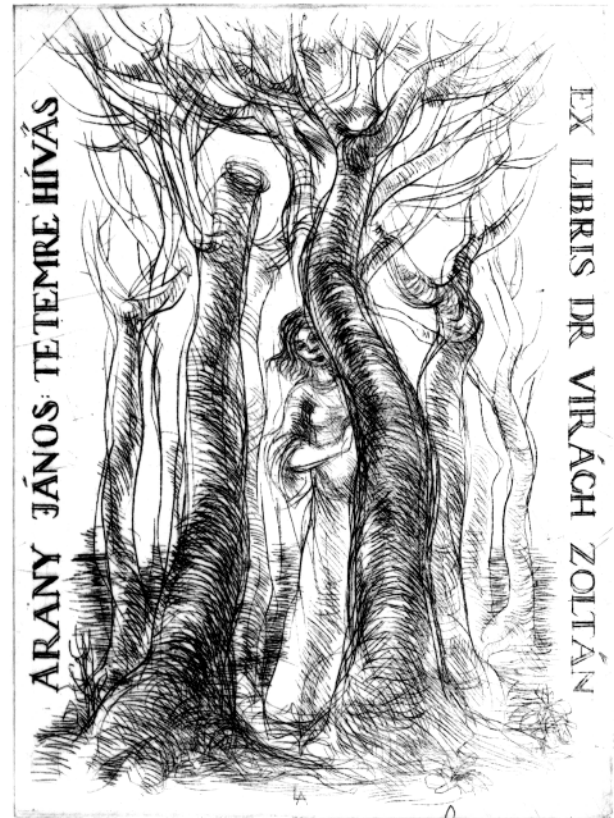
Úgy válogattuk az alkotásokat, hogy változatos tablókön láthassanak. Vannak Petőfi-versekre készült rézkarcok, hazafias versek illusztrációi, költőportrék, szöveges, vagyis idézetekkel kiegészített grafikák, mappák, de még könnyed, játékos, vidám ex librisek is. A költőportrék között most kiemelt szerepet kap Arany János, az egyik legnagyobb aktív szókincsrel rendelkező költőnk azért, mert születésének 200. évfordulóján tisztelettel emlékezünk rá. Kiemelt figyelmet érdemel egy 1898-ból való, grafikákkal illusztrált Arany-kötet.

A grafikák technikája, színvilága, mérete, kifinomultsága is különböző, de a maga nemében mindegyik gyönyörű, mert kifejező, megértést segítő, lélekemelő. Az a csodálatos, hogy kettős művészi élményt nyújt valamennyi kiállított darab. A grafika látványa önmagáért beszél, de ha becsukjuk a szemünket, magunk előtt láthatjuk a költőt is, amint a papír fölé hajolva alkot, vagy éppen ihletet gyűjt.

A ma nyíló kiállításon néhány ritkaságot is láthatnak. Haikukhoz készült ex libriseket. A haiku a japán költészet egyik jellegzetes versformája. Rendkívül szigorú, alakilag kötött verselés, mert háromsoros, 17 szótagból álló hangsúlyos költemény. Erős zeneiség jellemzi az 5-7-5 szótagszámú sorok adta szimmetrikus forma ritmusa, valamint a magán és más-

Stettner Béla linómetszete, X3, op. 647 (1982), 98×65

László Anna rézkarca, C3, op 31, 107×79

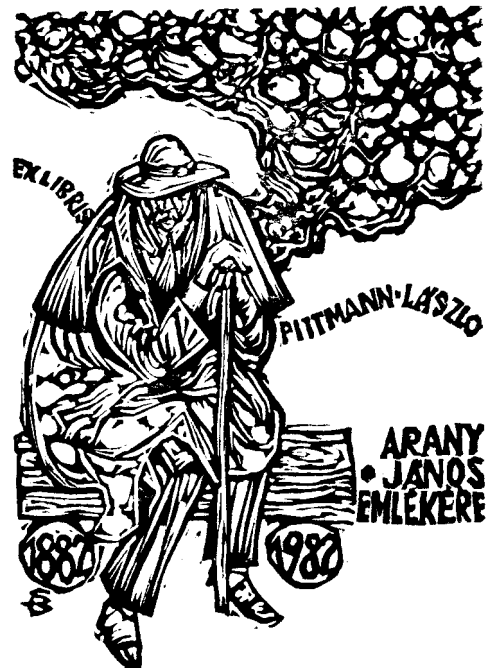
salhangzók szabályos váltakozása miatt. Egyik kiváló japán művelője ezt írta közel 400 éve:

„A harang egyhangú kongása után fülünkben még hosszan zúg ez a hang... Ugyanígy a vers elolvasása után is valamilyen hangnak még tovább kell visszhangoznia az olvasóban.”

Nos, ez a visszhang válik ex libriszvé a grafikus keze nyomán. Önök ma két hölgy, Dr. Boros Edit tanárnő és Krajcsi Tímea haikuihoz készült könyvjegyeket láthatnak az utolsó két tablón.

Remélem, hogy a kiállított lapok élménnyel ajándékozzák meg Önöket! Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

Padné Szabó Mária

Stettner Béla linómetszete, X3, op. 651 (1982), 88×62

SZÓ-VIRÁGOK, MONDAT-FÁK KÖLTŐI KÉPEK ALÁFESTÉSEL

Marton Árpád színesztéta és művészbarátai műfajközi kiállítása nyílt meg Szegeden, az EDF Klauzál téri székházában, 2017. január 20-án, a magyar kultúra napján. Huszonhárom szegedi grafikus, festő- és szobrászművész műalkotásai mellett operaénekesek, hegedű- és zongoraművészek egymásra ható együttműködése különleges művészi élményt hozott létre. A művészeti alkotások születésekor keletkező gondolatokat, néhány mondatba foglalt vallomást is elhelyeztek a grafikáik, a plasztikáik és a festményeik mellé. A műtárgyak, az előadás, az énekek és a zenék együttes hatása eddig még át nem élt, a megértés és a befogadás eddig soha nem tapasztalt minőséget biztosított. A klasszikus vers, és annak dallá érlelt változata, valamint zeneművé fogalmazása ihletett percekke olvadt össze. Az alkotások és a művészek gondolatainak egységgé érlelése is a megértés útján indíthatta el a figyelő szemlélőt. A szegedi KBK csoport három meghívott képzőművésze nagyszerű alkotásokkal járultak hozzá a Szegeden még soha meg nem rendezett ilyen hatásfokú és együttes művészeti hatásában még át nem élt kiállítás sikeréhez.

László Anna tűzzománcain és képein a tápéi élet lelkiségét, a tiszai táj vonzását befogadó női lélek igazságot kereső vívódásai sütnék át. A művek és a leírt gondolatok szorosán össze is csengenek: „Festenék egzaltált búzát, hibbant pipacsot, mezei fuvallatot kalászfű füvek élénkzöld ecsetjével, fekete mennydörgést, szittyá tűzrakások félelmes hidegvörösét. Hempergő égfoszlány-barikákat. Ódon temetőt expresszív viharzínekben, fátumosan, loholó kék-vörösben, vakítva világló kápolnával. Felhőket, amint juhászodnak vizek szerelmétől, vagy ha tolul bennük az indulat eget-földet rázkódtató, pogány csaták előőrájában.” Egy másik: „Széthull a világ, békés egységévé esik széjjel. Vibráló szín-pázmák kazlaivá oldódik, átrétegződő, logikus struktúrákká balladásul. Míg megfest minket ráérősen a táj.”

Bakacsi Lajos alkotásai elvontabbak. Az őt körülvevő való világ hatásait mélyen átéli, magában újjá rendezve, zárt kompozícióban tárja elénk. Az egyik képénél elhelyezett vallomása világítja meg a művész alkotói folyamatának érlelődését a valós jelenségtől a világ végtelenségéhez elvezető gondolat-sort. „Miért tükröződik egy félszeg pocsolya opál felületén a végtelen ég? Minő melegség hívogat magányos villanykörték szürkület-órán felizzó fénybogarából?” Meglátni és megérezni, magába zárni és életének minden tapasztalatával egybegyúrni és átélni, feltenni, majd műalkotássá formálni a választ a legfontosabb kérdésekről. Az egyedi élet és a végtelen idő és a mérhetetlen mindenség terhével megrakottan élni, hozzatenni valami új értéket a műalkotások végtelen sorához. Az alkotó belső vívódását, az útkeresés kaotikus forgatagát az alábbi szövege érzékelteti. „Házakról, kertekről, skarlátvörös háromszögekről és égi kék téglalapokról, álmokról és sorsokról, időtlen terekről és kép-idő képzetekről, menedéket nyújtó zezugokról és kivagyri homlokzatokról. Ereszaljakról, ég-szögletekről. Lajtorján surranó rejtelmekről, hidakon lejtő hetyke lépegetésről. Elregélt hőskorszakról. Fodrozódó tavacska-tükrén legelésző merinói fellelgyájáról. Vágyakról, marasztalásokról. Háromszor is piros mesekék lámpásokról. Hivalkodó, talmi napkorongokról és valónál valóbb holdakról. Nekibátorodásról, hazahullásról. Keresésről. Megtalálásról.”

Igen, ez a műalkotás születésével járó fájdalmas és gyötrelmes kínlás.

Tóth Péterre kiváló grafikái hívják fel a figyelmet. Bravúros vonalvezetései olyan mértékű absztrakcióval jelenítik meg a mellékelt szövegrészben is jelzett témát, hogy a lap előtt álló szemlélőt is alkotó gondolkodásra készíti és örömmel juttatja el a boldogságot jelentő felismerésig: igen, ez az, csodálatos! „Szomorkás, szép, nagy szemű lepke, Tersánszkyosan lepke: fekvő, alámerülésre is áhító igazgyöngy fátyolos ragyogása, asszonyi melegség. Naivitás és hit, sebezhetőség, méltóság. Íme, a leplek.” (Bakacsi Lajossal együttes jegyzés.) A kiállított műalkotások, a hangszerek és az énekhangok – Marton Árpád előadásával együtt – méltóan ünnepelték Szegeden a Himnusz születésnapját, a magyar kultúra napját.

Dr. Zenei József

HÍREK

2017. március 11-én és március 19-én az M5 tévécsatorna Könyvlexikon, Könyvjelző c. műsorában Vasné dr. Tóth Kornélia bemutatta az *Ex libris és képkultúra, Modern magyar ex librisek* c. könyvét. Gratulálunk a szerepléshez, örömközzük, hogy a műfaj a tévécsatornákon is népszerűsítésre kerül!

SZEGEDI ESEMÉNYEK

2017. február 9.

A Kass János Baráti Kör megalakulásának alkalmából falra kerültek a neves szegedi művész bélyegtervei a Szegedi Akadémiai Bizottság (SZAB) épületében.

A baráti kör Kass János születésének 90. évfordulójának emlékére alakult, és a tervek szerint minden hónapban rendeznek valamilyen eseményt a művész emlékére. „Meghatottsággal és büszkeséggel tölt el ez a kiállítás, egyrészt hogy ennyien eljöttek, másrészt hogy három héttel a programalkotó ülés után már tárlatot tudtunk nyitni” – mondta Szőkefalvi-Nagy Erzsébet, a Kass János Baráti Kör elnöke.

A kiállításon rengeteg, néhány négyzetcentiméteres területre tervezett miniatűr remekmű tekinthető meg, legyen szó a vonalrajzos Newton-bélyegről, vagy a Kaffka Margitot ábrázoló, többször újratervezett alkotásig. A bélyegek mellett sok emlékévet és neves embert örökítenek meg, így Márai Sándort vagy Bartókot.

A tárlat létrejöttéhez a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány és annak elnöke, Tóth László is hozzájárult. A megnyitón Farkas Erzsébet és Kosztándi István hegedűművészek adtak elő Bartók-műveket. A kiállítást március 5-éig lehetett megtekinteni a SZAB-székházban.

2017. március 16.

Nátyi Róbert művészettörténész nyitotta meg a Somogyi-könyvtárban a 110 éve született Buday György grafikus, illusztrátor *A királyi fametsző* című kiállítását.

Nátyi Róbert az SZTE JGYPK főiskolai docense úgy fogalmazott, mi, szegediek, azért lehetünk büszkéek, mert 1924-ben, amikor Buday Kolozsvárról Szegedre került, nem találta a helyét, viszont egy-két éven belül itt találta meg az igazi hangját. A tegnapi verniszázson (ünnepi kiállítás-megnyitón) Simai Mihály József Attila-díjas költő elmondta az 1990-ben

Szeged díszpolgárává választott képzőművész tiszteletére írt versét. Néhány olyan különleges grafikával is találkozhatott a közönség a kiállításon, amelyeket Buday György még 14 éves korában készített, és 93 éve nem láthatta senki. A tárlat május 17-éig volt megtekinthető a bibliotéka földszinti aulájában.

2017. március 30.

Kass János Az ember tragédiája és a Hamlet sorozataiból nyílt kiállítás a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Rajz-művészettörténet Tanszékének Fischer termében.

Madách művének és Shakespeare drámáinak illusztrációi a Kass János Baráti Kör jóvoltából kerültek a falakra. A megnyitón a 80. születésnapját ünneplő Sándor János Baka István-verset mondott, majd Szekeres Ferenc grafikusművész méltatta a tárlatot. Mint mondta: a helyszínnel a szervezők célja, hogy a fiatalokhoz is eljusson Kass előrelátó és korát sokszor meghaladó művészete. „A hetvenes, nyolcvanas években ő maga volt az internet” – mondta a grafikusművész. A Kossuth-díjas művész születésének 90. évfordulója alkalmából rendezett kiállítás-sorozat legújabb tárlatát április 22-éig tekinthették meg az érdeklődők az egyetem Brüsszeli körút 37. szám alatti épületében.

✉

Buday György grafikusművész, fametsző, könyvművész és díszlettervező emléktábláját avatták fel április 7-én pénteken a Batthyány utca 25. szám alatt. Szeged 1990-ben elhunyt díszpolgáráról megemlékező beszédet mondott Füzi László irodalomtörténész. A 110 évvel ezelőtt született Buday György családjával 1924-ben költözött Kolozsvárról Szegedre. 1927-ben megjelentek az első szegedi tollrajz-illusztrációi. Négy évvel később megszületett a Boldogasszony búcsúja, az első olyan fametszetsorozata, melyre országszerte és külföldön is felfigyelt a kritika.

Rácz Mária

✉

GYERMEKPORTRÉK FEKETE-FEHÉR BEN

Baranyai Ferenc új arcát ismerhette meg Ajka művészetét szerető közönsége. A szó valódi és átvitt értelmében is igaz ez, mert a grafikus önarcképe is „megbújt” a 2017. április 21-én nyílt kiállításon.

A Városi Múzeum galériáját bájos gyermekek és a róluk készült ceruzarajzok töltötték be. A kiállítást maga az alkotó nyitotta meg. Az ex libriseiről jól ismert Baranyai Ferenc két hónapja kapott kedvet gyermekarcok készítéséhez. A vésőt és tűt grafitra és radírra cserélte. Rajzai rendkívül árnyaltak, kiválóan alkalmazza a fény-árnyék játékát. A mosolygós vagy éppen morcos arccskákat nézegetve mintha azt is látná a szemlélő, hogy hol használt az alkotó nagyon kemény, vékony ceruzát, és hol váltott az F jelűből B-re, hogyan jutott el a 8B-ig, ami már szinte kenődik. A homlokokon, pisze orrocskákon, ajkakon megcsillanó fényeket óvatos, körkörös mozdulatokkal radírozva érte el.

A portrék általában realisták, de az angyalhajú kislányoknál némi barokkos érzése támad az embernek. A gyerekek boldogan ismerték föl magukat, azonosították kis társaikat.

Olyan rajzok készültek, amelyeknek megbecsült helye lesz jónéhány ajkai lakás falán.

Padné Szabó Mária

✉

Az *Osztrák Exlibris Egyesület* (ÖEG) 2017. szeptember 22–24. között tartja éves találkozóját Mauerbachban (Bécs közelében), melyre a Kisgrafika Barátok Köre tagjait is szeretettel várják. Részletes program elérhető itt: <http://www.exlibris-austria.com/en/men-home-en/men-events-de>

✉

REFLEXIÓK VARGA MÁTYÁSRÓL, A MŰVÉSZRŐL ÉS A SZÉCHENYI KÁLYHACSEMPÉJÉRŐL

Egy Széchenyiről szóló dolgozathoz kerestem szakirodalmat a könyvespolcon.

Lapozgattam a folyóiratokat, amikor a Kisgrafika 2002/4. száma került a kezembe.

A 6. oldalon Szepesváriné Rácz Mária emlékezett a magyar színházművészet kiemelkedő alakjára, Varga Mátyásra, a díszlettervezőre, a grafikusra, a keramikus művészre.

Első – nem személyes – találkozásom akkor történt a művésszel, amikor a Vasárnapi Hírek 1987. március 15-i számában felfedeztem egy kályhacsempét Széchenyi és Kossuth arcképével. Akkor már gyűjtöttem a Széchenyiről készült mindenféle ábrázolást, és így került ez a cikk a „Széchenyi-plasztikák” c. gyűjteménybe. A cikk szerint már folytak a Varga Mátyás emlékház kivitelezési munkálatai Szegeden.

2011-ben a jószerecse mellém szegődött. A Vaterán eladásra kínáltak egy Varga Mátyás kályhacsempét Széchenyi arcképével. Sikerült megvásárolnom, azóta az egyik féltve őrzött darabja gyűjteményemnek. Ez a második – szintén nem személyes, csak lelki találkozás – már örök. A „csempe” jó helyre került, megbecsülésnek örvend a Széchenyi-gyűjteményben. Öröm olvasni a cikket, hogy Rácz Mária milyen szeretettel ír a művészről, az emberről, és arról, hogy milyen áldozatos munkát végzett a magyar, az egyetemes kultúra magas szintű művelése érdekében.

Az acélkék zománc négyzet közepén a szélekig körbefutó kitüremkedés van, melynek mélyített középső részében barna színű, enyhén balra néző Széchenyi-arckép látható. Alul a kitüremkedett peremen olvasható: GR. SZÉCHENYI ISTVÁN. A csempe mérete 220×220×58 mm.

Itt emlékszem a másik művészre, a kortársra, a barátára, Fery Antalra, a grafikusra, a fametszőre, az ex libris készítő művészre. Nyolc Széchenyit ábrázoló metszete van gyűjteményemben. Mind a nyolc arc valahol más, de mind a nyolc Széchenyi.

Örömmel nézegetem az íráshoz mellékelt csoportképet, és noha eltelt 15 év, kívánok a Kisgrafika Barátok Köre minden tagjának, művészeinek termékeny éveket, jó gyűjtést és egészséget.

Zirc, 2017. február 17.

Egervölgyi Dezső

✉

2017. május 5-én nyílt Józsa János festő- és grafikusművész grafikai retrospektív kiállítása a gödi József Attila Művelődési Házban, mely május végéig tartott nyitva. A tárlatot Vasné dr. Tóth Kornélia nyitotta meg, közreműködött Józsané Bíró Mária fagottművész, a grafikus özvegye. A kiállításmegnyitó szövegét a következő számban közöljük.

A Kisgrafika Barátok Köre Egyesület
internetes honlapja:
www.kisgrafika.hu

LAPSZEMLE

L'ex-libris francais 2016. ősz/tél. 78. évf. 273. sz. (www.afcel.fr): A francia folyóirat terjedelmének nagy részét Benneton ex libriseinek szenteli. Az 1880-ban Párizsban megtelepedő Emile Benneton finom művű metszeteiről lett ismert. A cég neve ma is fogalom a művészet barátainak körében.

Több híres ember ex librise szerepel a kiadványban, többek között dr. Georges Clemenceau sebészorvos, politikus ex librise is.

Valérie Tschakamian egyik ex librise megalkotásáról vall, Veszelin Vasziljev pedig művészetéről nyilatkozik.

A krónika rovatban ismét láthatjuk az aktuális külföldi folyóiratok címlapjait, végül emlékezés két, 2016-ban elhunyt művészre (L. Bednarik, O. Volkamer).

Boekmerk 2016/54.: A korábbi füzetet Marián Komáček (1959) pozsonyi művész bemutatásának szentelték; most alkotáslistája kiegészítését kérik az olvasóktól.

A híres nagymesterek sorozatban észak-amerikai művészek ex librisei kerülnek sorra.

A kortárs művészetben gyakoriak a melankolikus alkotások. A cikk írója az ezredforduló utáni grafikákból válogat.

Érdekesség, s talán új utat nyithat a grafikában, hogy egy kínai művész, Zhang Jiarui egyedi grafikai technikával, magas művészi igényvel levélborítékokat alkot ismerősei számára.

A kortárs grafikusok közül a belgiumi Kevin Vanwonterghem, a német Axel Jirsch, illetve az olasz grafikusnő, Marina Ziggiotti, továbbá a gyűjtők közül a görög Christos Giannakosz bemutatása.

Sint-Niklaasban első világháborús témájú ex librisekből nyílt kiállítás, amelyhez katalógus is megjelent.

Exlibris Aboensis 2016/4. 96. sz.: Az elmúlt két évtized kisgrafikáiból szemelget a szimbólumokkal foglalkozó tanulmány.

A heraldikus ex librisek specialistája, Pekka Heikkilä tanulmányának 3. részét közlik.

Válogatás Tarja Senne illusztrátor műveiből.

Az igazán elegáns moszkvai ex libris múzeum bemutatása, www.knigoluby.ru.

A FISAE életéből: visszatekintés a vologdai találkozóra, előrettekintés a következő alkalmakra. Az aktuális hírek mellett az oroszországi találkozó felidézése, továbbá válogatás orosz ex librisekből.

Knižní Značka 2016/4: Ismét több cseh grafikussal ismeret meg bennünket a lap: K. Vítěčková, O. Páleníček, T. Bím, K. Vysušil, V. Droppa stb.

Beszámoló a prágai Cervantes Intézetben rendezett katalán ex libris kiállításról.

A legfrissebb irodalomból több is foglalkozik J. Váchal művészetével.

Nordisk Exlibris Tidsskrift 2016/4.: Karl F. Stock: Bibliophische Datenbanken ismertetése. Az ex libris-művészek nagy száma, a rengeteg kisgrafika, valamint a felhasznált irodalom nagy terjedelme okán egyedül az internetes elérhetőség biztosítja az ex librisekkel kapcsolatos információk lehetőség szerinti teljességét és aktualitását.

A könyvet ábrázoló illusztrációk között láthatjuk Drahos István egy lapját.

Exlibris NYT 2016/4.: A FISAE 2016. évi vologdai kongresszusáról közöl beszámolót, valamint ismertetést az A. M. da Mota Miranda által szerkesztett, kortárs ex libris-művészeket ismertető sorozat 22. kötetéről.

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft 2016/3. december: K. Rödel a Frederikshavn Kunstmuseum nevében üdvözli a mönchengladbachi testvérintézményt, amelynek Blum-féle ex libris kollekciója már elérhető a neten.

Érdekes tanulmány olvasható Ursula Müksch tollából, aki női művészekkel foglalkozik, s részletesen ír többek között Kövesházy Kalmár Elzáról is. Egyetlen ismert ex librisét közli, amit – miként beceneve elárulja – a művésznő a saját részére készített.

Külön melléklet ismerteti az osztrák gyűjtők találkozóját, annak programját, a Scapinelli-érem átadását, Prof. Werner Pfeilernek és Karl F. Stock könyvtárigazgatónak.

G. Carlo Torre újabb kötetel jelentkezett, amely a közkedvelt olasz autómódellet, a Fiat 500 Topolinót mutatja be az ex libris-művészek szemszögéből.

A pettenbachi Barthaus programja közül a legérdekesebbnek a Zene az ex libriseken c. kiállítás ígérkezik, június 24-től.

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft 2016/2.: 2017-ben a német gyűjtők találkozója Paderbornban lesz, ennek kapcsán bemutatják az érseki akadémiai könyvtár könyvjegyeit. Beszámolók az élénk gyűjtői élet legszebb pillanatairól.

Egy különös művésznő, Claudia Berg grafikai örökérvényű emberi érzéseket mutatnak be, Shakespeare-műveikhez kapcsolódva.

A világirodalom kedvelt figurája Don Quijote, aki számos grafikusot megihletett. E könyvjegyekből láthatunk válogatást.

A 75. esztendő Klaus Enderlein sokoldalú munkásságának bemutatása.

Horváth Hilda

EGYESÜLETI HÍREK

Előző számunkban a CIB bankban lévő egyesületi számlaszámunkat hibásan közöltük, a helyes számlaszám: **10700268-70112139-51100005** A hibáért elnézést kérünk.

KÖZGYŰLÉS – 2017

Beszámoló az egyesület 2017. évi közgyűléséről és az azt követő országos találkozóról

KÖZGYŰLÉS

Erre az évre meghirdetett első egyesületi közgyűlésünk 2017. április 5-én a Ferencvárosi Művelődési Házban határozatképtelenség miatt elnapolásra került.

A másodikat április 8-én tartottuk meg Budapesten, a VII. kerületi Pest-Budai Árverező Házban, amely most már a megjelentek számától függetlenül határozatképes volt. A Közgyűlés levezető elnökének Ürmös Pétert választották meg.

A Kisgrafika újságban meghirdetett napirend szerint került sor a beszámolókra, amelyek közül az elsőt Antalné Tari Zsuzsa ügyvezető tartotta. Ebben ismertette az egyesület számlakeze-

lő bankjának változtatási indokait és szükségességét. Ennek megfelelően az új bankszámlaszám a következő: 10700268-70112139-51100005. Felmerült, hogy az adókból befolyó egy százalékot mi is igénybe tudjuk venni, de ehhez meg kellene változtatni az alapszabályunkat. Mivel ebben az ügyben is egy újabb hosszú bírósági ügyintézésre lenne kilátás, az egy százalékos adókból befolyó összeg vélhetőleg pedig érdemi bevételt nem eredményezne, ezért a vezetőség az alapszabály módosítását elvetette. Ezután ismertette, hogyan lett a budapesti tagszervezet összejöveteleinek helyszíne a *Ferencvárosi Művelődési Központ* (1096 Budapest, Haller u. 27.). A főbb számviteli adatok ismertetése után megemlékeztünk a közelmúltban elhunyt egyesületi tagjainkról, többek között az ajkai Kundermann Jenőről, a debreceni Józsa Jánosról és a szegedi Nagy Lászlóról. A beszámoló következő részében Antalné Tari Zsuzsa ismertette a pesti csoport havonta megtartott találkozóinak a programjait, és köszönetét fejezte ki a *Kisgrafika* folyóirat szerkesztőségének az év során végzett munkájáért.

Az újságban meghirdetett napirend következő pontjaként az elnöki beszámoló következett. Ennek az elején az előadó köszönetet mondott mindazoknak, akik önzetlen és fáradhatatlan munkájával segítik az egyesület munkáját. Az előző közgyűlés határozatai közül megvalósult Bedő József vezetőségi tagunknak köszönhetően az újonnan megalakult Dunaújvárosi Papírmúzeummal történő kapcsolatfelvétel. A KBK archívumából egy vagy több mobil, utaztatható kiállítást állítanánk össze az ex libris népszerűsítése céljából, ez már Kerékgyártó László tagtársunk által jórészt megvalósult. A remittenda anyagok folyamatos átvétele a korábbi ügyvezető titkárunktól, Palásthy Lajostól megkezdődött. A 2016–2017. évi rendezvények közül ki lett emelve az ajkai KBK által folytatott együttműködés a pápai városi könyvtárral, köszönhetően Krajcsi Tiborné és Kundermann Jenő gyűjtők kiállításszervező munkájának, ami valójában az egész megye viszonylatában is jelentősnek mondható. Kundermann Jenő eltávóztatása nagy vesztesége nemcsak az ajkaiaknak, hanem a KBK országos egyesületének, emléket nemcsak mi, hanem ex librisei is őrzik. A kör vezetését Fülöp Irén vállalta, akinek ehhez a munkához sok energiát és kitartást kívántunk. A pápai könyvtárban a magyar költészet napja alkalmából rendezték az ajkai gyűjtők anyagából azt az irodalmi ihletésű kisgrafikákból és könyvjegyekből összeállított kiállítást, amelyhez egy katalógust nyomtattak a szervezők. A szegedi KBK ezt a ciklust igazán gazdag programsorozattal Kopasz Márta emlékének szentelte, amely jubiláris évnek a betetőzése az emléktábla avatása volt novemberben. Mindez a kör vezetőjének, Rácz Mária fáradhatatlan munkájának köszönhető, amit azért is kell kiemelnünk, mert Szeged város önkormányzata a legfelsőbb szinten a terv mellé állt, és így a közös ügyünk, a kisgrafika nemcsak városi, hanem regionális szinten is reflektorfénybe került. A budapesti KBK egyik nagyrendezvénye Vasné dr. Tóth Kornélia kiállítással egybekötött könyvbemutatója volt az OSZK-ban, az „Ex libris és képkultúra” című könyv megjelenése nagy örömet szerzett a gyűjtőknek. Vasné Kornélia nagy köszönetet érdemlő munkát folytat a kisgrafikai alkotásjegyzékek összeállítására terén is. Másik nagy rendezvényünk az 1956-os forradalom 60. évfordulójára meghirdetett könyvjegyművészeti vándorkiállítás volt. Az évközi tárlatok sorát folytathatjuk a hetvenötödik születésnapját több kiállítással is megünneplő Vén Zoltánnal, de Baranyai Ferenc (Ajka), Horváth Hermina (Gödöllő), valamint Kerékgyártó László és Molnár Icsu István (Budapest) kiállítási megnyitói

is megmozgatták tagságunkat, ezeken nagy létszámban képviseltettük magunkat. Külföldi pályázatokon sikerrel szerepeltek Havasi Tamás és tanítványai Gliwicében (Lengyelország), Réti András Újvidéken, Molnár Icsu István és Ürmös Péter Olaszországban.

A közgyűlés harmadik napirendi pontjaként az egyesület felügyelő bizottságának beszámolóját dr. Kas Iván tartotta, aki megállapította, hogy a könyvelés a számláknak és a belégeknek megfelelt. Valamint köszönetet mondott Király Ági tagtársunknak, hogy adományával hozzájárult a pénzügyi mérleg elkészítéséhez.

A közgyűlés mindhárom napirendi pontban a beszámolókat egyhangúlag elfogadta.

ORSZÁGOS TALÁLKOZÓ

A közgyűlést követően az újságban meghirdetett program szerint először Vasné dr. Tóth Kornélia tartott előadást az „Ex libris és képkultúra” című könyve kapcsán. Ezt illusztrálták a falakon a tablókra installált eredeti grafikák, amelyek reprodukciói a kötetben megtalálhatók. Ezt az anyagot egy hónapig tekinthették meg az érdeklődők.

A szép számú hallgatóság láttán örömmel állapíthatjuk meg, hogy a közgyűlésből valóban országos találkozóvá alakultunk, hiszen Ceglédről, Debrecenből és Szegedről is érkeztek tagtársaink.

Az ebédszünetet követően az egyesület elnöke tartott előadást „Magyar ex libris a XX. században és napjainkban” címmel. Következő programként megtartottuk az egyesület javára meghirdetett jótékonyági árverést, amelyet Bedő József vezetett. Sikeresnek mondhattuk az akciót, hiszen a felajánlott grafikáknak és kiadványoknak elkelt több mint a fele. Végezetül Bedő József előadását hallgathattuk meg „Kisgrafika, alkalmi grafika, alkalmazott grafika” címmel. Az eredményes nap végén megállapíthatjuk azt, hogy teljesülni látszik az a korábbi törekvésünk, amivel nemzetközivé szeretnénk fejleszteni találkozóinkat, hiszen az osztrák társegyesület több vezető képviselője is megtisztelte jelenlétével a rendezvényünket. Meghívásunkra eljött Bécsből az Österreichisches Exlibris Gesellschaft ügyvezető titkára (Peter Rath úr), valamint Tillfried Cernajsek alelnök és Michael Gryksa urak a vezetőségből. Megállapodtunk, hogy lehetőség szerint megismételjük összejöveteleinket, amelyre a legközelebbi alkalom szeptember 22–24 között nyílik alkalom Bécsben, amikor az ÖEG tartja konferenciáját. Erről bővebb információkat az osztrák egyesület honlapján olvashatunk.

Ürmös Péter

Moskál Tibor linómetszete, X3 (1989), 55×85

SUMMARY

Péter Ürmös: Hungarian Freedom Fighters and Revolutions

On the 60th anniversary of the Revolution and War of Independence of 1956 our society KBK arranged a graphical exhibition in memory of the fights of freedom in Hungarian history (1703-1711, 1848-1849, 1956). This opening speech was read at Café Litea in the Castle District of Buda, though a selection of these works were also displayed earlier in some other places too. Several artists both in Hungary and across the border, as well as a number of Hungarian collectors, offered works for the exhibition. Among the artists alive there were three eyewitnesses of the events of 1956.

Dr. Kornélia Tóth Vas: Ex-Libris Transmitting Hungarian Culture

On the Day of Hungarian Culture a bookplate exhibition was opened at the Ferenc Rákóczi II County and Municipal Library in Miskolc. The exhibition entitled "Books with Signs, Significant Readers" represented István Lenkey's collection. This article gives an overview of the 50 tableaux. Famous Hungarian poets of local interest are commemorated, and history, religion and music are also featured on the bookplates.

Endre Tilhof: Reduced in Numbers in Ajka

Jenő Kundermann passed away on 15th March 2017 after suffering an accident. He was a leading personality of the Ajka Group of our association. He was a tradesman by profession. He joined KBK in the late 1980s, and he acquired renown as a collector and organizer. He showed his collection at exhibitions. He also collected postal stamps, medals and picture postcards, and he was member of collectors' societies in these subject areas.

Dr. Kornélia Tóth Vas: Vencel Elekes (1917-1981) in Famous Collectors' Bookplates Series at the National Széchényi Library

Vencel Elekes was an art collector in Transylvania. He bestowed a collection of paintings, statues and graphical works upon his native town Gyergyószentmiklós (Gheorgheni, Harghita County, Romania). A gallery of permanent exhibition was established there based on his collection at Márton Tarisznyás Museum in 1982. In 1972 he received a gift of a private collection of 1500 bookplates and he became an avid collector of ex-libris for the last decade of his life corresponding with and meeting collectors and artists. On the ex-libris commissioned to his name Transylvanian motifs of traditional buildings, landscape and history are predominant.

Mária Szabó Pad: Poetry Day 2017 in Ajka. Visual Poetry and Poetry in Pictures

The Hungarian Poetry Day is annually celebrated on 11th April, which is the birthday of poet Attila József. This year László Nagy Municipal Library and Community Centre and the Ajka Group of KBK jointly arranged an exhibition on this occasion aiming to present a history of poetry in Hungary through graphic art, ex-libris and illustrated books. Portraits of poets, illustrations of poems, quotations framed by graphics and haikus within ex-libris were on show from the beginnings to our days.

Dr József Zenei: Word-Flowers and Sentence-Trees. Pictures with Poetic Background

Árpád Marton, an expert on art and "an aesthete of colours" met his fine artist and musician friends for an exhibition and cultural program on the Day of Hungarian Culture in Szeged. Three artist members of KBK, i.e. Anna László, Lajos Bakacsi and Péter Tóth were also invited.

News, Press Review, Society Matters

AUSZUG

Péter Ürmös: Ungarische Freiheitskämpfe und Revolutionen

Der Kreis der Exlibrisfreunde (KBK) hat eine Ausstellung zum 60. Jubiläum der 1956er Revolution veranstaltet um die Freiheitskämpfe der ungarischen Geschichte zu ehren. Diese Auswahl wurde an mehreren Orten ausgestellt. Die Hauptwerke der Ausstellung kamen von Antal dr. Arató, Ferencné Skornyák und Kornélia Vasné dr. Tóth.

Kornélia Vasné dr. Tóth: Die Sprecher der ungarischen Kultur; die Exlibris

Im Januar 2017 wurde wegen dem Tag der ungarischen Kultur eine Ausstellung in der II. Rákóczi Ferenc Bibliothek in Miskolc mit dem Titel „Bücher mit Marken, bedeutende Leser“ aus der Sammlung István Lenkeys eröffnet. Die Ausstellungseröffnung gab einen Überblick über die ausgestellte Werke.

Endre Tilhof: Wir schwinden

Am 15. März 2017 ist Jenő Kundermann gestorben. Er war eine bedeutende Person in dem Kreis der Exlibrisfreunde in Ajka. Seine Organisationsarbeit war in mehreren Bereichen merkwürdig. Neben seiner eigenen Exlibrisammlung hat er an vielen einzelnen und gemeinsamen Ausstellungen mit seinen Exlibris teilgenommen.

Kornélia Vasné dr. Tóth: Buchmarken berühmten Sammler in der Széchényi Nationalbibliothek. Vencel Elekes (1917-1981)

Gemäldegaleriegründer, Sammler aus Siebenbürgen. Er hat eine mehrere tausend Stücke umfassende Exlibrisammlung erzeugt, aber auch andere Werke gesammelt. Nach seinem Tod 1982 wurde aus seiner Sammlung eine permanente Ausstellung erschafft mit Ölbildern, Aquarellen, Grafiken, Kupferstichen, Skulpturen und Exlibris.

Mária Padné Szabó: Der Tag der Poesie in Ajka. Bildgedichte - gedichtförmige Bilder.

Die Nagy László Stadtbibliothek, Freiheitszentrum und Museum und die Sammler der Kreis der Exlibrisfreunde in Ajka haben den Tag der ungarischen Kultur mit einer Exlibrisausstellung gefeiert. Die Ausstellung hat die Beziehung der ungarischen Literatur und Exlibris vom Anfang bis heute dargestellt.

József Dr. Zenei: Wortblumen, Satzbäume. Poetische Bilder mit Stimmung.

Am 20. Januar 2017 wurde eine vielseitige Ausstellung eröffnet die die Werke von Farbästhet Árpád Marton und seiner Kunstfreunde umfasst. Unter den 23 Graphikern, Malern und Bildhauern aus Szeged waren die drei eingeladenen Künstler aus der Szegeder Kreis der Exlibrisfreunde die Folgenden: Anna László, Lajos Bakacsi und Péter Tóth.

Nachrichten, Presseschau, Vereinnachrichten

Petry Béla grafikája, P1 (1933), 40×93

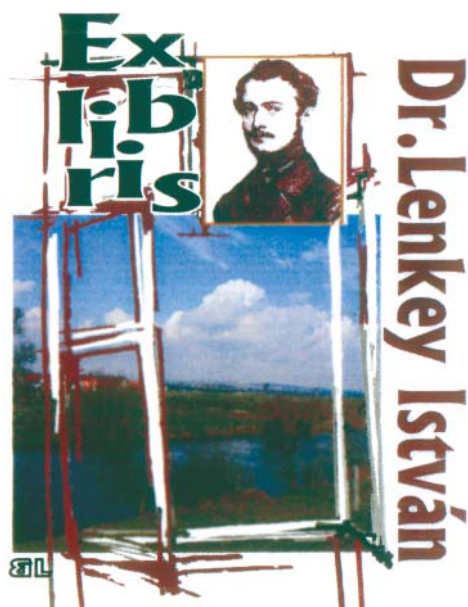
Karel Beneš (cseh) litográfiája, L1 (col), 95×80

Moskál Tibor fametszete, XI,
op. 174 (1975) 82×33

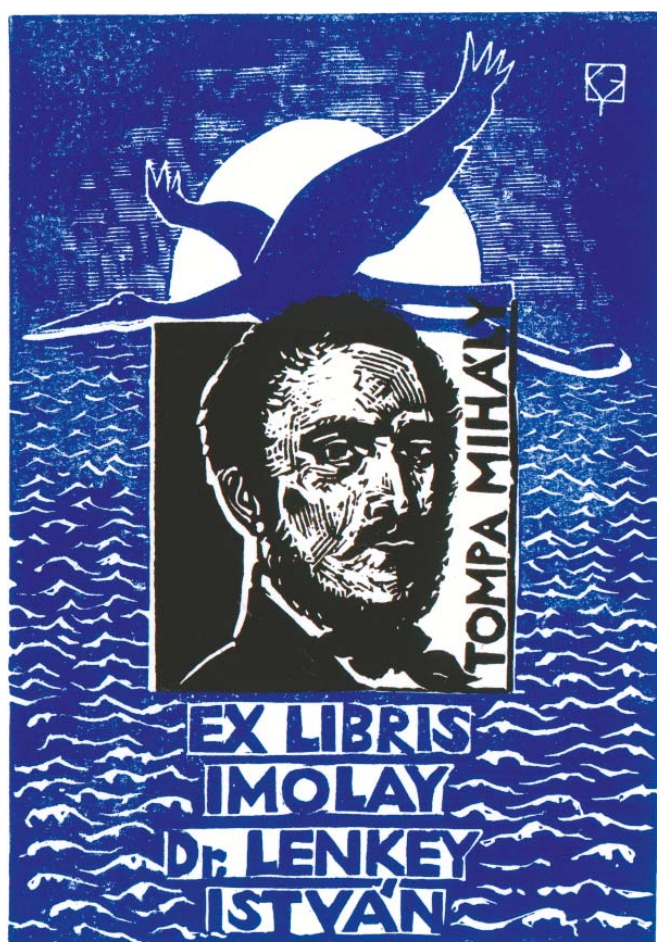

Vecserka Zsolt fametszete,
XI, 67×35

*Tűnődve nézek a tájon végig-végig;
Távol halmok s hegyek lánczolatja kéklík
S innen rajta zölden,
A szép Sajó völgye nyájas nyílt arczával
Táru ki előttem. (Tompa Mihály)*

Bakacsi Lajos számítógépes grafikája, CAD,
op. 191 (2011), 100×60

Kőhegyi Gyula linómetszete, X3/2 (2013), 145×100